

SKOLEFAKTORERS BETYDNING FOR SKOLEVEGRING

Trude Havik
Post doktor i CIESL

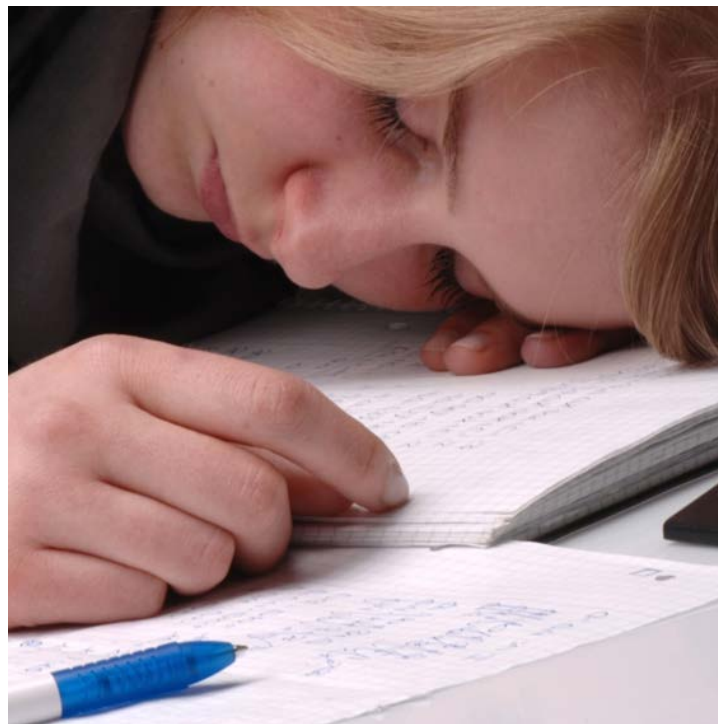
PALS-konferansen 2015

Læringsmiljøsentret
Universitetet i Stavanger

TEMA

- Hva er skolevegring (vs. andre begrep/definisjoner)
- Systemisk tilnærming
- Resultater
- Tiltak

SKOLEVEGRING - SKULK

- **Skolevegring:** emosjonelt ubehag ved å gå på skolen, frykt/angst/fobi (SAD, sosial angst, depresjon..), klager på «vondter», interessert i skolearbeidet, vil gå på skolen men klarer ikke, er hjemme og foreldrene vet det, ikke atferdsvansker, innagerende
- **Skulk:** uinteressert/misliker skole/lekser, trass overfor voksne, antisosiale egenskaper/atferd, atferdsforstyrrelser, skjuler fravær fra foreldre (og lærere), unngår skole og hjem, lager unnskyldninger for å skjule fravær, ingen frykt/angst for å gå på skolen, utagerende
- Både og.....ingen....

BEGREPER OM SKOLEFRAVÆR

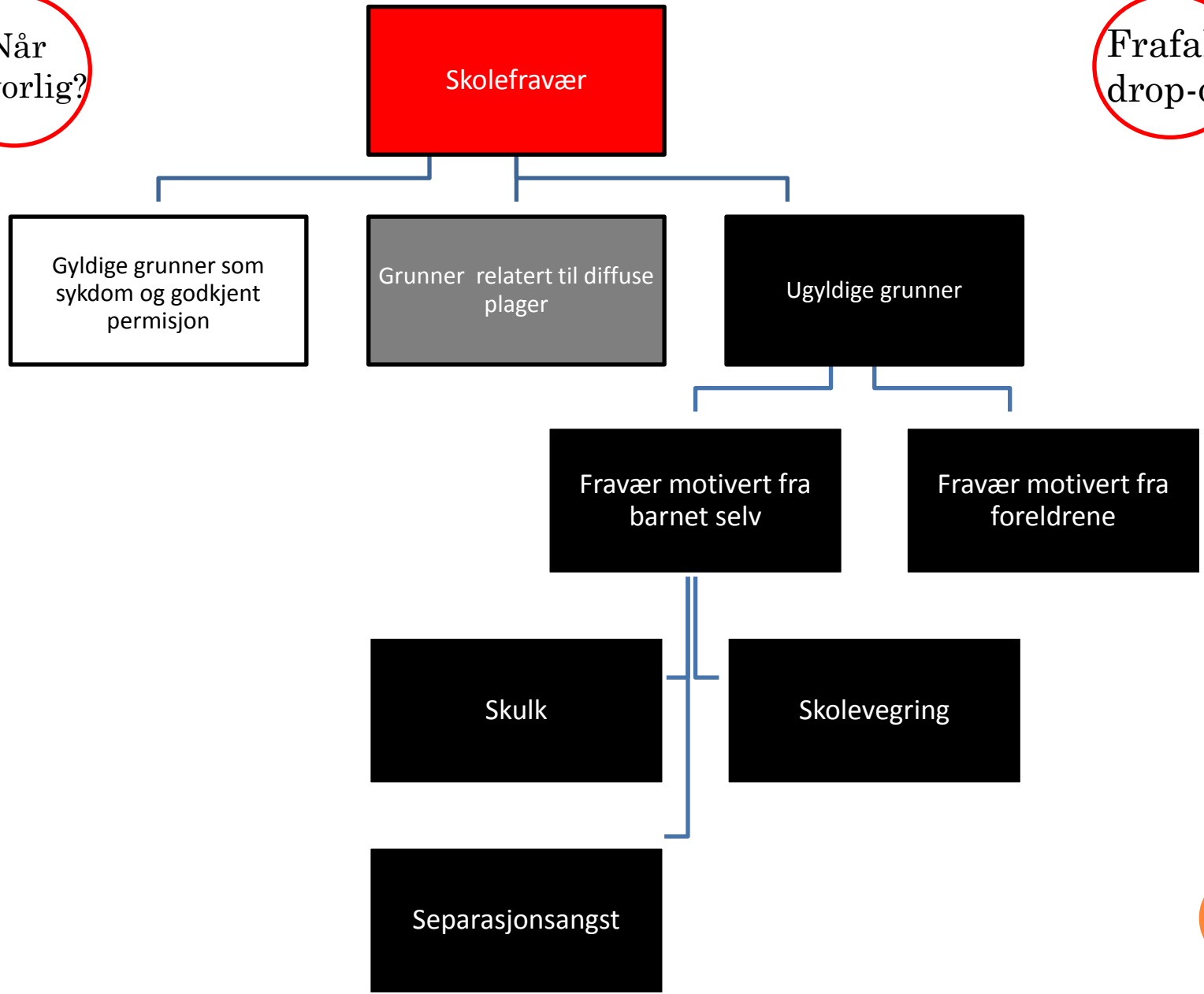

- Ugyldig vs. gyldig fravær (grensetilfeller?)
- Alvorlig skolefravær (når?)
- Foreldremotivert fravær
- ”Drop out”/fracfall (videregående)
- Skolevegring (SR)
- Skolevegringsatferd (SRB)
- Skulk (truancy)
- Skolenekting (SR)
- Skoleutstøting
- Skolefobi
- Separasjonsangst
- Emosjons-/angstbasert skolevegring
- Skoleangst
- Flere?

Når alvorlig?

Frafall/
drop-out

FUNKSJONSANALYSE

KEARNEY & SILVERMAN 1996

- 1. Unngåelse av skolerelatert ubehag/negative følelser forårsaket av kjente eller ukjente faktorer på skolen *«de som løper fra skolen»*
- 2. Unnsnippe (negative) sosiale og/eller evaluerende situasjoner på skolen *«de som løper fra skolen»*
- 3. Oppnå oppmerksomhet fra viktige andre, oftest foreldre *«de som løper til foreldrene»*
- 4. Søke appellerende aktiviteter utenom skolen/oppnår forsterkere utenfor skolen *«de som løper fra hjem og skole»*

KONSEKVENSER

- Påvirker faglig og sosial utvikling, dårlige skoleresultater, fallende mestringsopplevelse, stress, sosial isolasjon, familiespenning/-konflikter
- Frafall, manglende utdanning og jobb, økonomiske problemer, angst og depresjon, innleggelse.... «Naver»....uføretrygd...
- Skulk kan også ha konsekvenser som rusmisbruk, kriminalitet og lovovertrjedelse

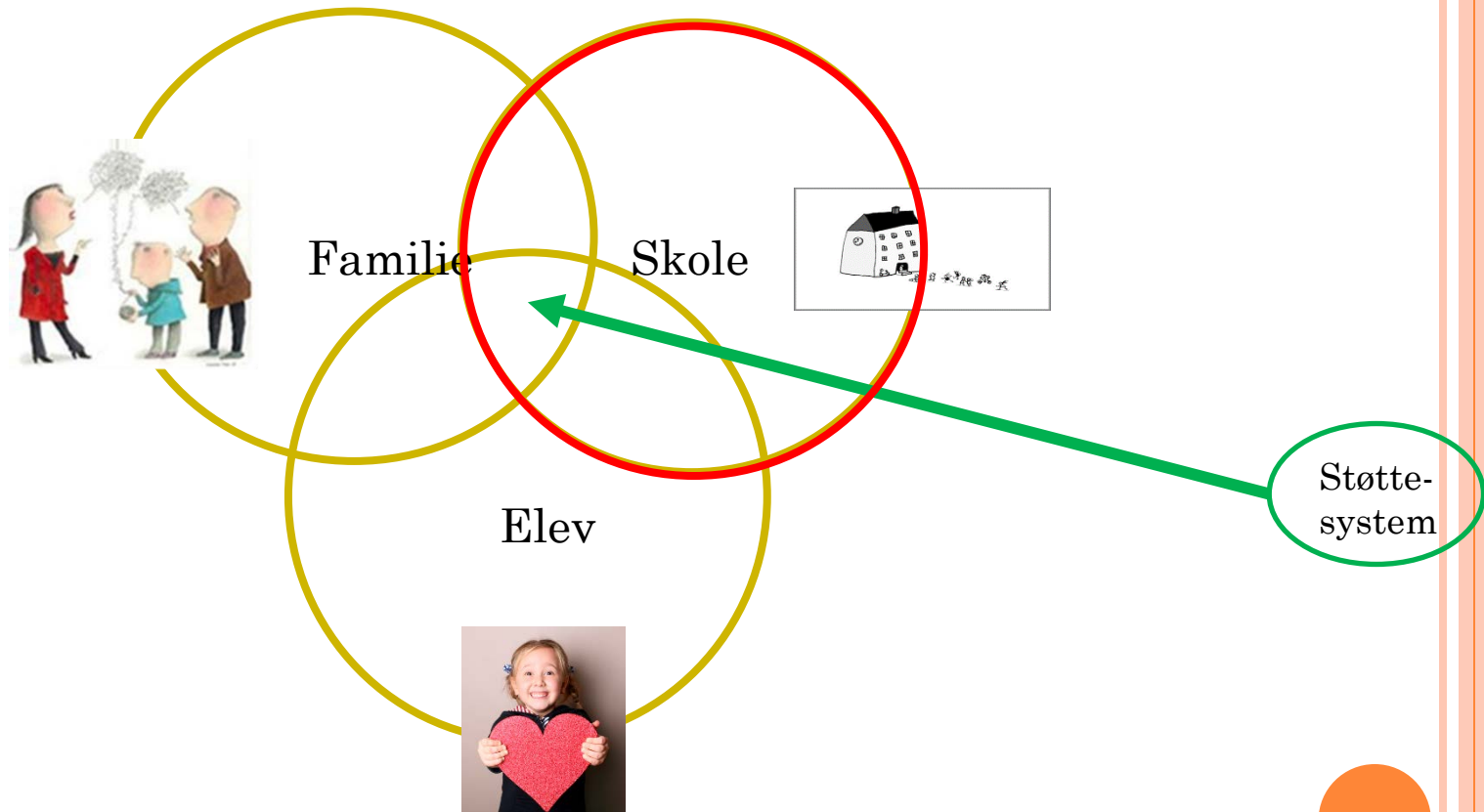
Kearney 2008; Thambirajah et al, 2008; Kearney & Bates 2005; Brandibas et al 2004; Reid 2002, 2000

- Spillrelaterte aktiviteter?
- Ekstremisme og radikalisering?

SYSTEMISK TILNÆRMING

KEARNEY & ALBANO 2000; HEYNE & ROLLINGS 2002; NUTTALL & WOODS 2013; CLAES M FL 2009; REID 2000,2005; THAMBIRAJAH M FL 2008

STØTTESYSTEM

- Rådgivere i skolen
- PPT (skolevegringsteam)
- Skolehelsetjenesten/
- Ressurshelsestasjon
- OT
- Uteseksjon
- Nattravner
- Politi
- Barnevern
- BUP/ambulant team/enhet
- Spesialskoler/-avdelinger
- Senter for familieveiledning
- Andre?

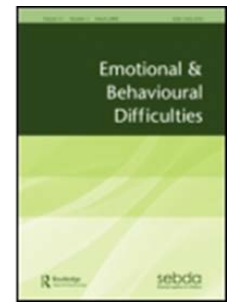
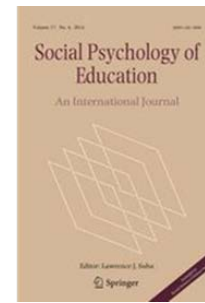

STØTTESYSTEM FOR HJEM OG SKOLE

- Bidra med informasjon og kompetanse til foreldre (foreldremøter) og lærere/andre tilsatte
- Samtalepartner for lærere/andre tilsatte og foreldre (som ikke lenger kan kontrollere barnet)
- Gi råd og veiledning til skoler/foreldre - tiltak
- Bindeledd – «megler» mellom hjem og skole
- Ingen fraskrive seg ansvaret
- Hjelp til videre henvisning
- **Hvilken rolle har støttesystemene hos dere vs. bør de ha?**

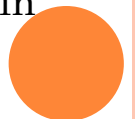
BAKGRUNN

- Intervju av foreldre til skolevegrere (N=17)
- Spørreundersøkelse elever 6.-10.trinn (N=5465)

Resultater:

- Havik, T., Bru, E. & Ertesvåg, S.K. (2014 online) Assessing reasons for school non-attendance. *Scandinavian Journal of Educational Research* (59 (3), 2015)
- Havik, T., Bru, E. & Ertesvåg, S.K. (2015 online) School factors associated with school refusal- and truancy-related reasons for school non-attendance. *Social Psychology of Education*
- Havik, T., Bru, E. & Ertesvåg, S.K. (2013 online) Parental perspectives of the role of school factors in school refusal. *Emotional and Behavioural Difficulties* (19 (2), 2014)
- Havik, T. (2015) School non-attendance. A study of the role of school factors in school refusal (Doktorgradsavhandling, UiS)

SELVRAPPORTERTE DAGER FRAVÆR SISTE 3 MND (N=5465)

- Ingen dager fravær: 32,3%

- 1-4 : 49,1%

- 5-7 : 11,1%

- 8-10: 3,6%

- Mer enn 10 dager: 3,9%

(N=3629)

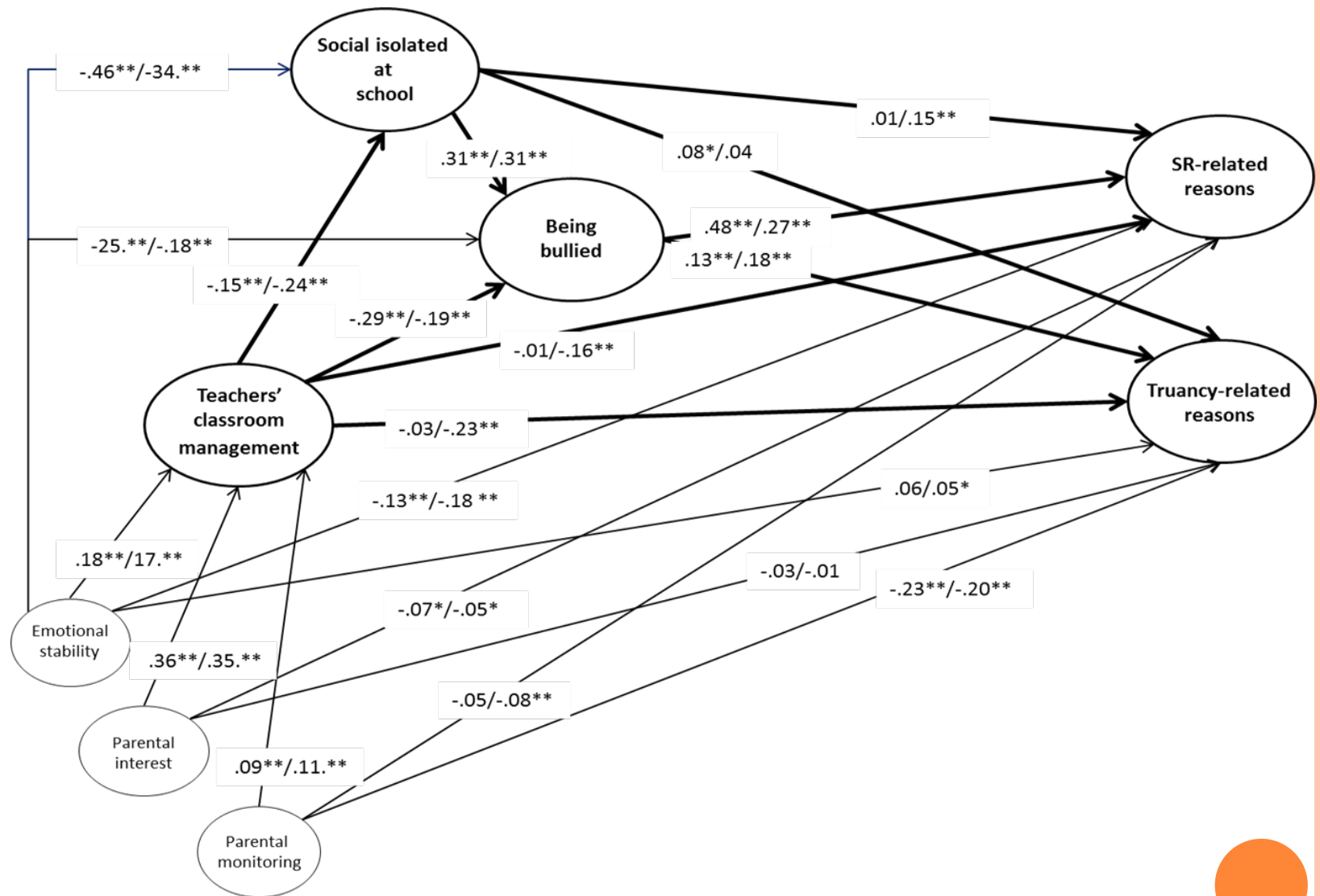

SELVRAPPORTERTE FRAVÆRSGRUNNER

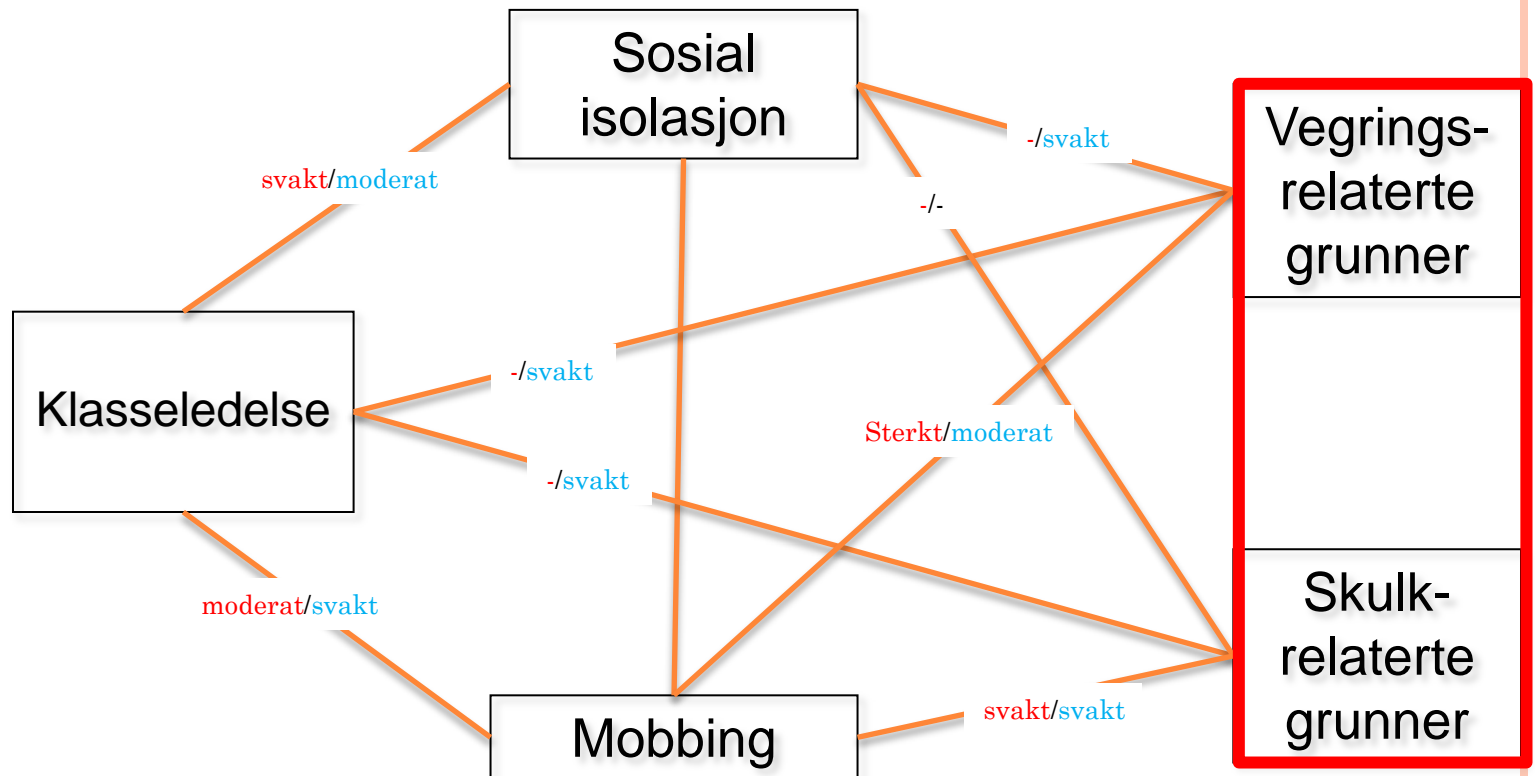
PROSENTFORDELING AV DE SOM SVARER «GANSKE OFTE»

	Somatiske symptomer	Subjektive helseplager	Skulk-relaterte grunner	SR-relaterte grunner
Sub-sample	10.3 %	19.8 %	5.9 %	5.3 %
Omregnet til hele utvalget	7 %	13.2 %	4 %	3.6 %

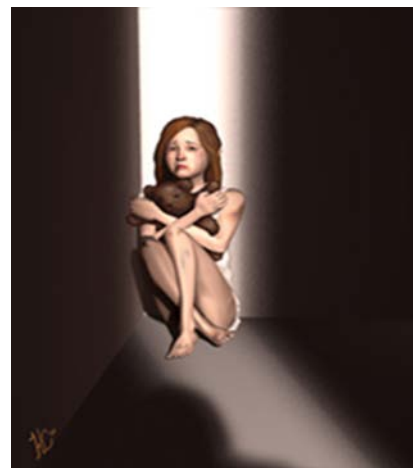
FORENKLET MODELL (ARTIKKEL 2)

En del av en større modell. Inkluderer kontrollvariablene emosjonell sensitivitet og relevante foreldrevariabler **6.-7. trinn** **8.-10.trinn**

SOSIAL STØTTE SVÆRT SENTRALT

- Skolefaktorer, og særlig sosiale forhold, har sterkest samvariasjon med “SR-relaterte grunner” - spesielt det å bli utsatt for mobbing
- Lærerens klasseledelse samvarierer direkte på ungdomsskoletrinn - og indirekte gjennom arbeidet med hele klassen (forebyggende arbeid med hele klassen)

ENSOMHET OG LITE LÆRERSTØTTE - TANKER OM Å SLUTTE

Betydningen av sosial støtte bekreftes av et studie av Frostad med kolleger (2014) - om tanker om å slutte i videregående skole

<http://gemini.no/2014/11/ensomhet-gir-fracfall-i-skolen/>

«Jeg er han som sitter på bakerste rad i klasserommet, som ingen legger merke til. Jeg er redd for å trenge meg på. Jeg er redd for å bli avvist» - gutt (16)

VENNERS BETYDNING

«I played truant because of friend's invitation»

Yahaya et al 2009

Venner som hadde sluttet på skolen betyr mest for dropout

Studsrod & Bru 2011

- “Rene skulkere” hadde ingen problemer med å få venner (men mer konfliktfylte vennskap)

Egger et al 2003

Skolevegrere - vegrer alene...

FORELDRENE UTDYPER (ARTIKKEL 3)

- Forutsigbarhet og lærerstøtte
- Urolige klasser/medelever og uforutsigbare/strengte lærere: kontroll og støtte (klasseledelse)
- Mobbing - utestenging
- Tidlig tilrettelegging/tilpasning i samarbeid med elev og foreldre – de vil være som de andre, ikke skille seg ut
- Behov for mer kunnskap i skolen for identifisering og tiltak
- Behov for mer koordinerte tiltak for å støtte elever som er i risiko for skolevegring eller som har skolevegring

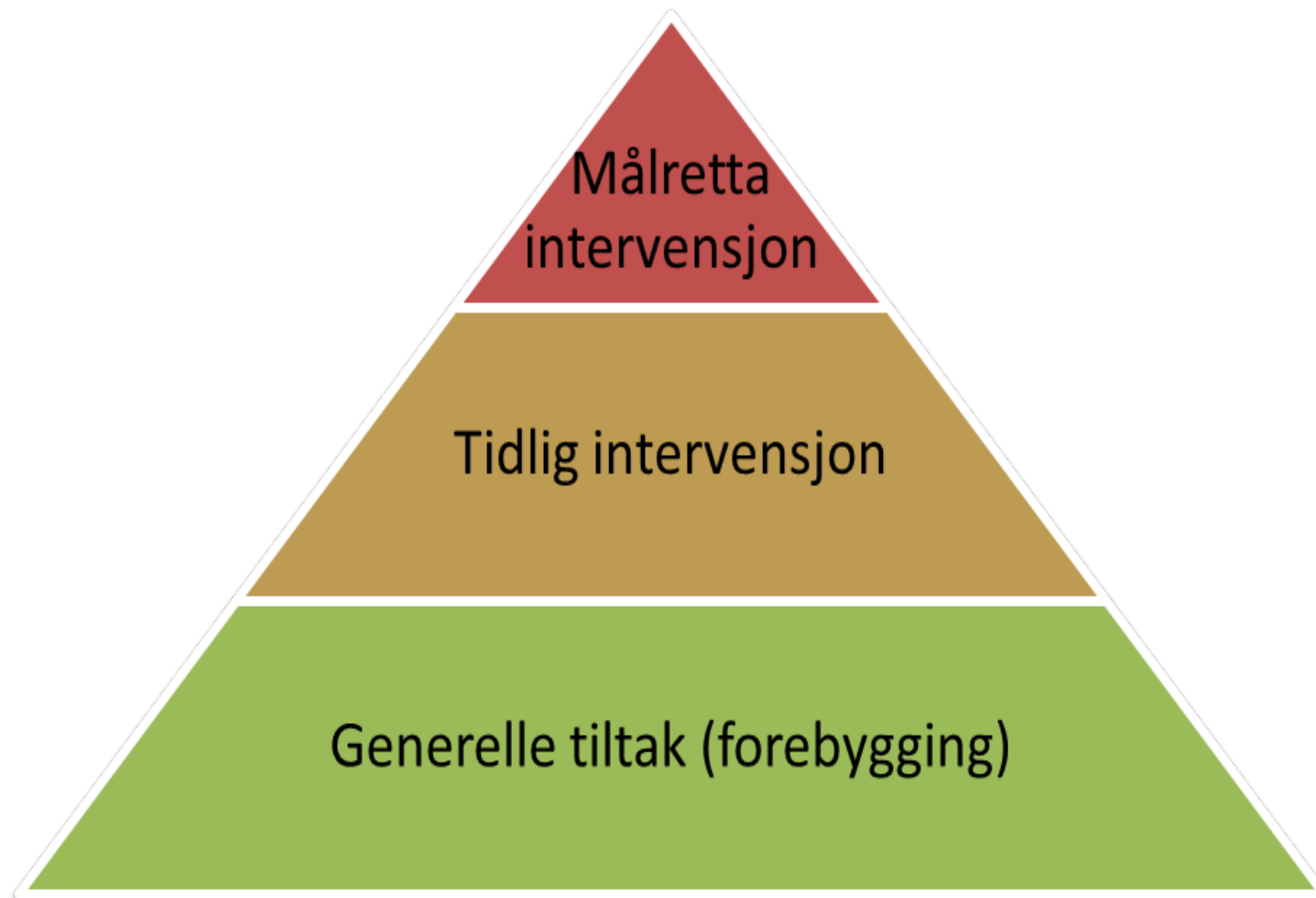

SITATER - FORELDRE

- *...jeg husker jeg sa til rektor i 2.klasse, at vi prøver så hardt hjemme, kan du ikke ha noe som tar imot henne på denne siden ... men vi fikk det aldri noe på den siden, for at skolen er så vanskelig, du kan motivere ungen din men du kan ikke gjøre noe på den siden der... (Mona 15)*
- *..skolen tok tak i det med en gang, understrekte at dette var ikke noe problem i det hele tatt, dette var jobben deres, dette skulle de fikse....de tok det som et utfordring på strak arm... (Karin 12)*

TILTAKSPYRAMIDE

Kombinasjon av forebygging og intervensjoner (Gandy & Schultz 2007; Smink & Reimer 2005)

GENERELLE TILTAK (FOREBYGGING)

- Kompetanse om ulike typer fravær og type elever + identifisering + tiltak + hvor søke hjelp (henvisningskompetanse)
- Mestringsorientert læringsmiljø vs. «test-/prestasjonsregime» - redusere stress, mestring, målbare mål, redusere/tilpasse krav, gi positiv tilbakemelding, individuelle tilrettelegging og tilbakemeldinger som er en hjelp i læringsprosessen - gi læringsglede
- Gode registreringssystem for fravær
- NB! Overganger (bhg til skole, mellomtrinn, u-skole, videregående)
- Forutsigbarhet!!!
- Skole-hjem samarbeid - foreldrene involveres tidlig

SKOLENS ROLLE

- Skolefaktorer har betydning: 1. Kartlegg belastende faktorer i skolen **tidlig** (som mobbing, sosial isolasjon, forhold til lærer(e), tilrettelegging og forutsigbarhet)
- Skolen trenger kapasitet og kompetanse til å **implementere valgte tiltak** (Wilson m fl 2011; Fixen & Ogden 2014; Dusenbury m fl 2003; Baklien 2008; Cuijpers 2003)

REFLEKSJON

- Er det nok kunnskap og forståelse om skolevegring?
- Hvor «trykker skolen mest» - hos dere?
- Hva gjør kommunen/skolen bra når det gjelder skolefravær – hva kan bli bedre?

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN 😊

trude.havik@uis.no

